

Modeli rime u Andrićevoj lirici

MILOSAV Ž. ČARKIĆ
(Beograd)

Kao prevashodno prozni pisac Andrić stvara i lirsku prozu EX PONTO i NEMIRI, pa čak i liriku, istina, blisku proznoj formi: pesme u prozi i pesme u slobodnom stihu¹. Ovaj veliki srpski književni stvaralac napisao je 78 pesama (Andrić 1981: 139-258), od toga 16 (ili 20,51%) u prozi, a 62 (ili 79,49%) u stihu. Mada je liriku, s malim prekidima, pisao gotovo celog života², Andrić ovom vidu svoga stvaralaštva nije pridavao neku posebnu važnost. Treba verovati u iskrenost ovih njegovih reči: „Ja sam eseje, kao i stihove, pisao u predasima, odmarajući se od teškog rada na pripovetkama i romanima. Moje je pravo da mislim da tu nisam postigao ono što mi je pošlo za rukom u drugim delima. Uvek mi se čini da sam se u pesmama samo vežbao za naporan rad koji me je čekao u zrelim godinama” (Jandrić 1977: 130).

Iako Andrić u svet lirike ulazi u vreme srpske Moderne (Jovan Dučić, Milan Rakić, Sima Pandurović, Vladislav Petković Dis, Milutin Bojić, Stevan Luković i dr.), on se vidno odupire njenoj poetici koja, oplodjena uticajem parnasovaca i simbolista, ističe u prvi plan sklad vezane forme, miran i formalno ugladjen način izražavanja, slikovnu i muzičku harmoniju, duhovni aristokratizam. Nasuprot tome, Andrić prihvata avangardni nastup ekspresionista (Miloš Crnjanski, Stanislav Vinaver, Dušan Vasiljev, Rastko Petrović i dr.), koji su u odnosu na dotadašnju

Andrić je ipak pesmu „1915.” ispevao u jampskim jedanaestercima. U osam katrena (32 stiha) sa rimovanim parnim stihovima, cezura najčešće dolazi iza petog sloga. Međutim, u nekoliko stihova cezura egzistira samo kao granica između reči, ali ne i kao polukadenca. Od ukupno 128 akcenata njih 101 (ili 78,91%) pada na parne, a 27 (ili 21,09%) na neparne slogove.

2 Andrić je kao lirski pesnik počeo 1911. godine u Bosanskoj vili pesmama „U sumrak” i „Blaga i dobra mesečina, a završio 1973. godine pesmom ”Ni bogova ni molitava”.

književnost delovali kao radikalno nov revolucionaran pokret, kako u pogledu tematike, tako i u pogledu jezičkog oblikovanja, gde su posebno insistirali na napuštanju vezanih formi, „zviždećih ritmova i okovanih rima” (Mirković 1966: 1189). Upućen na ekspresionizam, Andrić poštuje njegovo osnovno načelo – fragmentarnost. Usled toga se u njegovoj poeziji sve „rasprskava na bezbroj usamljenih slika i usamljenih zvukova... atonalnost /je/ jedina mogućna stvarnost u svetu ovoga paralelizma zvukova i slika” (Konstantinović 1981: 80).

Prihvatanjem nekih od načela ekspresionističke poetike posebno upotrebu slobodnog stiha i fleksibilnije tretiranje rime, Andrić je stao u red onih srpskih pesnika koji su u poeziji izvršili dekanonizaciju rime i oslobodili stih ustaljenih ritmičkih obrazaca. Dekanonizacija rime, započeta u Evropi krajem 19. i početkom 20. veka (Gasparov 1979: 39), tekla je u dva moguća pravca: (a) u pravcu smanjenja homofonije (rima je dobijala sve veći stepen proizvoljnosti), i (b) u pravcu odsustva zakonitosti njene upotrebe (rima je dobijala sve veći stepen neobaveznosti). U svetlu ovih promena, koje su bitno uticale na dalji razvoj strukture stiha, pokušaćemo da ukažemo na sve modele³ rime u Andrićevoj lirici. Ali, pošto se postupak dekanonizacije rime može razlikovati od pesnika do pesnika, od žanra do žanra, od pravca do pravca, od jezika do jezika, nužno je istaći da je rimu jednog pesnika (a samim tim i Andrićevu rimu) moguće posmatrati sa više aspekata. Medjutim, usled nedostatka ovakvih istraživanja (koja zahtevaju i statističke procedure), našu pažnju usmerićemo na Andrićev odnos prema osnovnim kanonskim principima (: homofonijska tačnost rimovanih parova i doslednost upotrebe) uspostavljenim u 17. veku u Francuskoj. Mada u svetu⁴ i kod⁵ nas postoje mnoge studije, udžbenici, pregledi, priručnici koji su delimično ili u potpunosti posvećeni proučavanju rime – njena klasifikacija je uopšte uzev sporna, a terminologija različita. Ne upuštajući se u ovu problematiku, za čiju obradu treba jedan opsežan i temeljit rad, poslužićemo se vlastitom klasifikacijom i terminologijom – i to u onolikoj meri koliko nam dopušta materijal Andrićeve lirike.

1. Iako je klasifikacija rime sporna, njeno razvrstavanje se često svodi na podelu prema *rodu*, *kvalitetu* i *distribuciji*. Tako se rod rime određuje prema broju rimovanih slogova: jednosložna (muška) dvosložna (ženska), trosložna (daktilska)

3 Termin *model* upotrebljavamo u značenju *tip*, *vrsta*, *oblik* i *sl*.

4 Жирмунский 1923, Томашевский 1953, Кондратов 1963, Pszczołowska 1972, Гончаров 1973, Еекман 1974, Лотман 1976, Аверинцев 1976, Гаспаров 1985, Гончаренко 1988.

5 Subotić 1845, Maletić 1868, Maretić 1907, Djordjewić 1927, Vitezica 1929, Golombek 1939, Košutić 1941, Dimitrijević 1967, Živković 1972, Eekman 1972, Miličić 1973.

i višesložna (hiperdaktilska). Ova podela sadrži mnoge nepreciznosti. Zbog toga *kvantitet rime*, po našem mišljenju, treba određivati prema broju rimovanih fonema (glasova). Uzimajući ovaj kriterij u obzir, otkrili smo da se u Andrićevoj lirici nalazi šest kvantitativnih modela rime: a) *dvofonemska rima*, b) *trofonemska rima*, v) *čtetvorofonemska rima*, g) *petofonemska rima*, d) *šestofonemska rima*, dj) *sedmofonemska rima*.

(U sledeću tabelu uneti su podaci o zastupljenosti rima sa odgovarajućim brojem ponovljenih fonema:

2	3	4	5	6	7
7	68	58	14	6	2
10,30%	41,21%	35,15%	8,49%	3,46%	1,2%

Prvi redak označava broj rimovanih fonema; drugi redak njihovu brojnu vrednost; treći redak njihovu brojnu vrednost izraženu u %)

a) **Dvofonemska rima** ostvaruje se preko tri fonemska modela KV⁶, VK i VV. Ona se javlja u 10,30% rimovanih stihova. Evo nekoliko primera za sve modele dvofonemske rime:

zre – mre, 156; **kut – put**, 183; **la – anila**, 241; **toči noći**, 183; **ugledao - zao**, 155.

Ova rima pretežno se gradi od otvorenih i zatvorenih akcenatskih jednosložnica u kojima se rimuju fonemske sekvence od jednog konsonanta i jednog vokala (KV: „*zre – mre*”) ili obrnuto (VK: „*kut – put*”). Samo u pojedinačnim slučajevima dvofonemska rima nastaje kombinacijom otvorene jednosložnice i otvorene trosložnice (KV: „*la – anila*”). U dva primera deluje fonemski model VV, gde funkcionišu kompozite sastavljene od otvorenih dvosložnica („*toči – noći*,,) i otvorenih raznosložnica („*ugledao -zao*,,).

b) **Trofonemska rima** ostvaruje se preko tri fonemska modela KKV, KVK, VKV. Ona spada u najzastupljeniju kategoriju rime u Andrićevoj poeziji jer se javlja u 41,21% rimovanih stihova. Navešćemo nekoliko primera koji odražavaju svaki od pronadjenih modela trofonemske rime:

sna – lisna, 172; **rug – drug**, 165; **log - usnulog**, 177; **radila – ljubila**, 145; **minuti - puti**, 152; **zida – vida**, 152; **oko – široko**, 238.

Kako analizirani materijal pokazuje, trofonemska rima se najvećim delom konstituiše u okviru fonemskog modela VKV, koji odražava rimovanje otvorenih istosložnica (često dvosložnica: „*zida - vida*”; retko trosložnica: „*radila – ljubila*”) i otvorenih raznosložnica („*oko – široko*,,).

6 K – oznaka za konsonant (suglasnik); V – oznaka za vokal (suglasnik).

fonemskog modela KVK, u malom broju primera, čini rimovanje zatvorenih jednosložnica ("rug - drug,,) i zatvorenih raznosložnica ("log - usnulog,,). Samo u jednom slučaju ova rima u vidu fonemskog modela KKV predstavlja rimovanje otvorenih raznosložnica ("sna - lisna,,).

v) **Četvorofonemska rima** ispoljava se preko četiri fonemska modela VKKV, KVKV, VKVK, VVKV. Prisustvo ove rime je značajno pošto se ona sreće u 35,15% rimovanih stihova. Evo nekoliko parova četvorofonemske rime koji pokrivaju sve pronađene fonemske modele:

gasnu - strasnu, 149; gradi - radi, 150; ludnicu - tamnicu, 153; trava - zaborava, 173; lana - liliana, 241; velik - čelik, 172; letite - recite, 168; preda se - se gase, 165.

Brojnost četvorofonemske rime iscrpljuje se pretežno fonemskim modelom KVKV koji odražava rimovanje otvorenih istosložnica (često dvosložnica: „gradi - radi“; retko trosložnica: „ludnicu - tamnicu“) i otvorenih raznosložnica („trava - zaborava,,). Nešto manjeg intenziteta jeste fonemski model VKKV koji predstavlja rimovanje otvorenih istosložnica (isključivo dvosložnica: "gasnu - strasnu,,). Fonemski model VKVK, pronađen u nekoliko primera, odraz je rimovanja zatvorenih istosložnica ("velik - čelik,,). Posebno je interesantan fonemski model VVKV, inače jedva zapažen u Andrićevoj lirici, jer označava rimu nastalu od otvorenih pravih ("letite - recite,,) i nepravih trosložnica ("preda se - se gase,,).

g) **Petofonemska rima** ostvaruje se preko pet fonemskih modela KVKKV, KKVKV, KVKVK, VKVKK i VKVKV. Ova rima se nalazi u 8,49% rimovanih stihova. Evo po jednog primera za svaki od pronađenih fonemskih modela petofonemske rime:

plamti - pamti, 177; ispunjenju - spasenju, 215; mrakom - zrakom, 165; mladost - radost, 156; ljubila - ubila, 149.

Osnovicu petofonemske rime čini fonemski model VKVKV koji označava rimovanje otvorenih trosložnica („ljubila - ubila,,). Drugi fonemski modeli, nadjeni u po jednom primeru, predstavljaju rimovanje otvorenih dvosložnica (KVKKV: "plamti - pamti,,), otvorenih raznosložnica (KKVKV: "ispunjenju - spasenju,,) i zatvorenih dvosložnica (KVKVK: "mrakom - zrakom,,; VKVKK: "mladost - radost,,).

d) **Šestofonemska rima** ispoljava se preko dva fonemska modela KVKVKV i VKVKKV. Ona se javlja u 3,64% rimovanih stihova. Navešćemo sve primere šestofonemske rime:

sjedini - jedini, 183; sumorne - umorne, 188; neumorno - sumorno, 183.

Fonemski model KVKVKV izražava rimovanu vezu otvorenih istosložnica (trosložnica: „*sjedini – jedini*”), a fonemski model VKVKKV vezu dveju otvorenih istosložnica (trosložnica: „*sumorne -umorne*”), kao i vezu dveju otvorenih raznosložnica (četvorosložnice i trosložnice: „*neumorno – sumrono*”).

dj) **Sedmofonemska rima** ostvaruje se samo preko jednog fonemskog modela KVKVKV. Ona je prisutna u svega 1,21% rimovanih stihova. Evo jedinog pronađenog primera sedmofonemske rime:

jdnoga – bjdnoga, 188.

Fonemski model KVKVKV predstavlja rimovanu vezu dveju otvorenih istosložnica (trosložnica: „*jdnoga – bjdnoga*”).

2. *Kvalitet rime* najčešće se određuje prema stepenu homofonije, to jest prema podudaranju glasova, kako onih koji ulaze u sastav rimovanog gnezda (Gasparov 1985: 5) tako i onih koji se nalaze izvan⁷ rimovanog gnezda. U srpskoj versifikaciji, u ovom slučaju, uobičajeno je da se rima označava kao *prava* (pravilna), *neprava* (nepravilna), *čista* i *nečista*, te *bogata*. Mada se svakom od navedenih termina može prigovoriti zato što oni iskazuju određenu nepreciznost i ne odražavaju sve kvalitativne nijanse rime, mi se ipak nećemo upuštati u dokazivanje ove naše tvrdnje, ali ćemo se poslužiti vlastitom klasifikacijom i terminologijom. Naime, kako su pokazala naša istraživanja, u Andrićevoj lirici funkcionišu dva kvalitativna modela rime: a) *izomorfna rima* i b) *epentetska rima*.

a) **Izomorfna rima** je posebno brojna jer se nalazi u 86,87% rimovanih stihova. Iako postoji više modela izomorfne rime, sve njih karakteriše jedna zajednička osobenost: ekvivalentne foneme se realizuju u istovetnom nizu i stoje u neposrednom kontaktu. Evo nekoliko najznačajnijih primera izomorfne rime.

mre – zre, 156; rug – drug, 165; sna - lisna, 172; šume – ume, 202; gradi – radi, 150; bješe – tješe, 152; sina - tmina, 165; mačem – plačem, 152; mladu – gradu, 231; oko – široko, 238; radilo - ljubilo, 145; trava – zaborava, 173; sumorne - umorne, 188; zatrubila – ljubila, 149 itd.

Najbrojniji model izomorfne rime predstavlja rimovanje reči istovetne i različite slogovne vrednosti, gde se podudaraju „čista” rimovana gnezda (npr. „-ina”: „*sina – tmina*”, „-ilo”: *radilo – ljubilo*,,, „-ubila,,: ”*zatrubula – ljubila*,,). Drugi model izomorfne rime, nešto manje zastupljen od prethodnog, odražava, takodje, rimovanje istovetne i različite slogovne vrednosti, ali se sada rimovano gnezdo pojačava

7 „Опорные звуки культивировались в поэзии XVIII в (под влиянием французского вкуса к ‘богатой рифме’ как кажется, с начала 1760- гг. внимание к ним усиливается)” (Гаспаров 1985: 12).

jednim potpornim suglasnikom (npr. "-re,,: "mre – zre,,", "-rug,,: "rug – drug,,", "-ješe,,: "bješe – tješe,,", "-rava,,: "trava – zaborava,,"). Treći model izomorfne rime, nadjen samo u jednom primeru, sačinjava rimovanje raznosložnica, pri čemu se rimovano gnezdo pojačava sa dva potporna suglasnika (npr. "-sna,,: "sna – lisna,,").

b) **Epentetska rima** po svojoj zastupljenosti daleko zaostaje iza izomorfne pošto se javlja u svega 13,33% rimovanih stihova. Mada postoji više modela epentetske rime, sve njih karakteriše jedna zajednička osobenost: ekvivalentne foneme se realizuju u istovetnom nizu ali ne stoje u neposrednom kontaktu. Budući da brojnost epentetske rime nije velika, navešćemo sve pronadjene primere:

toči – noći, 183; letite – recite, 168; preda se – se gase, 165; spasenju - kretnju, 215; pazi – prazi, 165; plamti - pamti, 177; bdi je – bje, 204; sveže - steže, 238; lana – liliana, 241; psuje – sahranjuje, 190; ispunjenju - spasenju, 215.

U okviru epentetske rime, a na osnovu postojećih rimovanih parova, otkrivamo šest modela ove rime: (a) model epentetske rime u kojem samo u jednom od rimovanih parova biva interpoliran neodgovarajući glas (npr. „spasenju – kretnju”); (b) model epentetske rime u kojem na simetričnim mestima u oba rimovana elementa dolazi po jedan nepodudarni glas (npr. „toči – noći”); (v) model epentetske rime u kojem se u jednu od rimovanih reči na mestu između rimovanog gnezda i potpornog konsonanta javlja jedan nepodudarni glas (npr. „bdi je – bje”); (g) model epentetske rime u kojem u obe rimovane reči na mestu između rimovanog gnezda i potpornog konsonanta dolazi po jedan nepodudaran glas (npr. „sveže - steže”); (d) model epentetske rime u kojem potporni konsonant zauzima različite pozicije u rimovanim rečima (npr. "lana - liliana", „psuje – sahranjuje”); (dj) model epentetske rime u kojem dva potporna konsonanta stoje na izvesnoj udaljenosti od rimovanog gnezda (npr. „ispunjenju – spasenju”).

3. Već smo isticali da je Andrić napisao 62 pesme u stihu (ili 568 stihova). Od 62 pesme u stihu u njih 26 (ili 41,94%) upotrebio je rimu, a u 36 pesama (ili 58,06%) nije. Ako ovaj odnos rimovanih i nerimovanih pesama pretvorimo u odnos rimovanih i nerimovanih stihova, dobićemo sledeće brojne vrednosti. Od ukupno 568 stihova njih 161 (ili 28,35%) je rimovano, a 407 stihova (ili 71,65%) je bez rime, što znači da je na svaka 2,5 nerimovana stiha dolazio jedan rimovani stih. Prateći pojavu i način distribucije rime u pesmi, otkrili smo da u Andrićevoj lirici postoji šest distributivnih modela: a) *model potpune rime*, b) *model prekinute rime*, v) *model isprekidane rime*, g) *model povremene rime*, d) *model delimične rime*, i dj) *model iznenadne rime*.

a) **Model potpune rime** podrazumeva rimovanje svih stihova u jednoj pesmi. Ovakav model rime pronašli smo u pesmi „Lili Lalauna”, gde je u tri katrena rimovano svih 12 stihova po sistemu abab, cdcd, efef. Evo druge strofe ove pesme:

Lila ani ul ulana
Lani linu ul nanula
Anali ni nina nana
Ila ala una nula (241).

b) **Model prekinute rime** odražava takvu rimu koja u pesmi obuhvata skoro sve njene stihove. Izuzetak čini jedan, dva, retko više stihova. Model prekinute rime javlja se u pesmama „Šetnja”, „1941.”, „Žedj”, „Pismo nikome” itd. Navešćemo celu pesmu „Žedj”, jer je kratka:

Ostadoh te željan jednog letnjeg dana
O, srebrna vodo iz tudjega vrela
To je bilo davno. -
Svaka mi je staza danas obasjana
Suncem i lepotom. Sreća me je srela
Iz stotinu vrela žedj moja sad pije,
Al' mira ne nadjoh nigde, jer me nikad
Vatra prve žedji ostavila nije (203).

v) **Model isprekidane rime** predstavlja takvu rimu koja se ostvaruje tokom cele pesme, ali se naizmenično smenjuje sa nerimom. Ovakav postupak se nekad strogo poštuje (kao u pesmi „Strofe u noći”, gde se rimuju samo parni stihovi), a nekad on izostaje (kao u pesmama „Povratak” i „Glasno vode šume”). Evo dela pesme „Povratak”:

Rastvoriv oči široko i pruživ
Ruke krvavih prstiju preda se
Podjoh mračnim domom.
U prevarenim očima se gase
- Minulog svijeta taština i rug!
Posljednji ognji pokojnoga sunca;
Šišmiš, sablasni drug,
Tače se krilom moga lica. – Pazi!
I dotičući zvezde i vrata
I posrćuć' – zaboravljeni prazi!
Podjoh vašim mrakom (165).

Stylistyka III

g) **Model povremene rime** podrazumeva takvu rimu koja se u pesmi javlja od vremena do vremena. Ovaj model rime pronašli smo u pesmama „San”, „Putnička pjesma”, „Uteha snova”, „Jedan novembar” i „Zemlja”. Kao primer za model povremene rime navešćemo ceo tekst „Putničke pjesme”:

Teško je vino, vreo dan;
Stablo je sjenu skupilo.
Iza šarenog prozora
Zaspao je mrki kastelan.
Groždje je sunce upilo
I sad u meni plamti
Bezbroj podneva žestokih.
Srce mi bije pod grlom,
Srce što slabo pamti
A sutra dalje!
Nek Bog blagoslovi ovaj grad
Za žarko vino i meki log,
Za kastelana usnulog.
I za ženu mu budnu (177).

d) **Model delimične rime** predstavlja takvu rimu koja se u pesmi javlja u njenom jednom delu. U dužim pesmama moguće je da se naizmenično smenjuje grupa rimovanih i grupa nerimovanih stihova, ali ova smena nema neki sistematičniji karakter. Kao primer delimične rime navešćemo deo pesme „Uteha snova”:

Ne oseća se čovek
Onoga što bi hteo,
Nego kroz jezu ćelija
i noć,
Tamne makaze škripe
I sablasna odela kroje

Od mog života ništa nije moje...

Samo kad zora sviće
- ko zna procese tela!
Ko neko vrelo piće
Što zanosi i krep,
Kratak san poteče, i zanos nerazumljiv:
Da su sva čuda i tajne bez imena i znaka,
Istine bez svedoka,

U meni sačuvane.

(...) (166).

dj) **Model iznenadne rime** označava takvu rimu koja se na nivou jedne pesme pojavljuje neočekivano, nepredvidjeno, najčešće u dva, redje u četiri stiha. Ovakav model rime predstavlja najbrojniju kategoriju rime u Andrićevoj lirici. Nalazimo je u pesmama „Jesenji predjel”, „Ritmi bez sjaja”, „Po jednom dobrom redu”, „Noć”, „Njegova pjesma”, „Tama”, „Jedan nemir”, „Četrdeset peta noć”, „Psalm sumnje” itd. Kao primer iznenadne rime navešćemo deo pesme „San”, u kojoj se od 44 stiha rimuju samo četiri:

(...)

Recite vjetri i ptice, preklinjem vas,
Nek sporo puca proljeće, polako ljeto zri,
Da mi se mrtva iz kamena ruka
Ne takne zvona
Prije vremena i sudjena sata,
Nego kad dozri ljeto sa vrhunca
I ispune se glas i volja božja,
Kad more, polje i gora
Šapatom jeknu: hora je hora!
Uskrsnuće moja ruka
I zazvoniti za kobni čas,
Kako se zvoni za posljednji put

(...) (169).

Svođeci rezultate naših istraživanja o modelima rime u Andrićevoj lirici, možemo reći sledeće. Mada Ivo Andrić prihvata poetiku srpske avangarde, on na planu dekanonizacije rime zadržava neke elemente koji su poznati kanonskim pravilima rimovanja. A to se, pre svega, odnosi na njenu glasovnu strukturu. Naime, Andrić u 86,87% rimovanih stihova upotrebljava izomorfnu rimu (rimu sa čistim rimovanim saglasjima: **diše – piše, zatre – vatre** itd.). U 13,33% rimovanih stihova koristi epentetsku rimu, a samo u 3,64% rimovanih stihova zvukovni kvalitet rime je ozbiljno ugrožen umetanjem nepodudarnih glasova u unutrašnjost rimovanih gnezda (npr. **toči – noći, letite – recite** itd.). Gledajući na struktumom planu, Andrićeva rima odražava vrlo visok stepen poštovanja najstrožijih kanonskih principa rimovanja. Međutim, na planu upotrebe rime, Andrić se dosta slobodno odnosio prema postavljenoj konvenciji (koja je zahtevala doslednost u korišćenju rime), što je u rezultatu dalo šest različitih distributivnih modela rime.

Literatura

- Andrić, I., 1981, *Sabrana dela*, knj. 11, Beograd.
- Vitezica V., 1929, *Poetika*, Beograd.
- Golombek J., 1939, *Slik i njegova funkcija*, XX vek, br. 5. Beograd.
- Dimitrijević R., 1967, *Teorija književnosti*, Beograd.
- Djordjević P., 1927, *Teorija književnosti*, Beograd.
- Eekman T., 1972, *Slik i njegova funkcija*, Zb MSC/2, Beograd.
- Eekman T., 1974, *The Realm of Rime*, A study of Rime in the Poetry of the Slavs, Amsterdam.
- Živković D., 1972, *Teorija književnosti sa teorijom pismenosti*, Sarajevo.
- Jandrić L.J., 1977, *Sa Ivom Andrićem*, Beograd.
- Konstantinović R., 1981, *Biće i jezik*, knj. 1, Beograd.
- Košutić R., 1941, *O tonskoj metrici u novoj srpskoj poeziji*, Beograd.
- Lotman J. M., 1976, *Struktura umetničkog teksta*, Beograd.
- Maletić D.J., 1868, *Teorija poezije*, Beograd.
- Maretić T., 1907, *Metrika narodnih naših pjesama*, Zagreb.
- Miličić V., 1973, *Rimarij Milana Rakića*, Savremenik, br.1. Beograd.
- Mirković M., 1966, *Andrićeva rasuta rima*, Delo, knj. 12, br. 10, Beograd.
- Pszczolowska L., 1972, *Rym*, Poetyka-Wersyfikacja II (2) 1, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk.
- Subotić J., 1845, *Nauka o srbskom stihotvorenii*, Budim.
- Аверинцев С.С., 1976 (1977), *Традиция греческой „Диалектики” и возникновение рифмы*, Контекст, Москва.
- Гаспаров М.Л., 1985, *Эволюция русской рифмы*, Проблемы теории стиха, Ленинград.
- Гончаренко С.Ф., 1988, *Стилистический анализ испанского стихотворного текста*, Москва.
- Гончаров Б.П., 1973, *Звуковая организация стиха и проблемы рифмы*, Москва.
- Жирмунский Б.М., 1923, *Рифма, ее история и теория*, Петроград.
- Кондратов А.М., 1963, *Статистика типов русской рифмы*, „Вопросы языкознания”, № 6.
- Томашевский Б.В., 1959, *Стих и язык*, Москва – Ленинград.

Rhyme Patterns in Andrić's Poetry

In this paper author gives a typological classification of rhyme patterns in Andrić's poetry. He uses his own terminology. The results of the analysis show that there are six quantitative rhyme models (two-phonemic rhyme, three-phonemic rhyme, four-phonemic

Modeli rime u Andrićevoj lirici

MILOSAV Ž. ČARKIĆ

rhyme, five-phonemic rhyme, six-phonemic rhyme, seven-phonemic rhyme), two qualitative rhyme models (isomorphic rhyme, epenthetic rhyme) and six distributional rhyme patterns (fully applied rhyme, two kinds of partially applied rhyme, discontinuous rhyme, sporadic rhyme, unexpected rhyme). All rhyme patterns that are suggested have been thoroughly analysed and illustrated by great number of examples.